

chce nejen život přejímat, ale *hustit jej, stupňovat, množit, žít v díle*. Ne malovat chudý, bezobsažný, kleslý, malý život, ale plně a sestředěně život plný a sestředěný, život v poslední příčině lepší *jakosti*, hlubší v celistvosti a výraznější *člívosti*.

To všechno však leží naší dekadence daleko. Obmezuje se stále jen na nejprimitivnější život smyslů a nervů, na pouhé patologické afekty, které pracně a těžce kopíruje, namáhavě opisuje a skládá.

Analyzujeme po této obsahové stránce p. Karáskovy Stojaté vody. Jaká úžasná obsahová chudoba a pustota! Celá pracička není než noční procházka nějakého uměleckého raté (kteří jsou od Zolova Díla tak hotovou figurou jako čerti a kominíci na dětském trhu), umělce bezmocného, který nedovede nic tvořit, ale zato hloubat a rezonovat, který nemá moci a dovednosti, ale zato vlíi a plány. Ale p. Karáskův dekadent ani nerezonuje ani nepřemítá (nepokládám totiž za myšlenku pointu knihy, že celé umění jako celý život je běh za něčím, co stále uniká, že „život je marnost nad marností“, jen *vnímá, chorobně*, jako dítě nebo pološilenec vnímá barevné skvrny, jež špatně lokalizuje a jichž asociaci zkušeností si ještě neopravil. Celá práce není nic jiného než chaos kuriózních postřehů, v nichž není metody. Jsou to bizarně a neobvykle kupené apercepce, o nichž naprosto nic jiného nemůžeme povědět, než že nejsou pravidelné. Tak, jak tento člověk nazírá, nazírá se snad v horečce. Umění toto je každým způsobem velmi pohodlné, poněvadž právě mu schází všechna *organičnost a typičnost* a tím již stojí z *dosahu kontroly* čtenářovy. Smysly a vnímavost bezejmenného reka p. Karáskova jsou opravdu hluboce rozrušeny. To je všechno, co si o něm dovedeme pomyslet a jak si ho dovedeme zúčtovat na konci knížky. Více z ní nikdo nemá. Kritický člověk pochopí jen ještě, že bezejmenný rek páně Karáskův náleží lékařovi, ale ne umělci. Když již klinické studie, tedy prosím alespoň *studie*, ale ne, co podává p. Karásek: nestvůrné fantazie a falešné halucinace!

A *psychologie* knihy, resp. reka p. Karáskova? Není žádná, *naprosto žádná*. Zde v tvorbě a ustrojení charakteru, kde leží střed a tíže umělecké práce románové, p. Karásek se o nic ani nepokusil. Jeho rek, jak jsem řekl, chodí ulicí, falešně vnímá a přitom lká nad vlastní lenivostí, obecně řečeno, či psychologicky mluveno, nad přílišnými schopnostmi reflexivními, které zničily v něm naivní tvůrčí spontánnost.

Jak stará je tato figura rozlomeného člověka v literatuře! Jak hluboko až do romantismu zpět bychom musili sáhnout, abychom vylovili její kořeny! A jak bohaté, syté, z kolika stran byla již malována v literatuře: od Turgeněvových zázračně plných a přejemně odlišných figur ruských nihilistů v Otcích a dětech, Rudinu a Novině až po Bourgetovy diletanty a dekadenty z profese! Od Gončarovova Oblomova a Staré historie až po Zolovo Dílo! A jaká ubohá a pustá pouhá silueta-kopie je tento anonymus p. Karáskův. Psychologie je v něm asi tolik jako v každém monologu divadelním, v každém sólovém výstupu, jenž je zpovědí obecenstvu do tváře. Neboť tam, kde charakterovost se teprve může projevit, totiž v nárazu vnějšího na vnitřní, *k dění, procesu, rozvoji*, tam p. Karásek ve své knize vůbec nedochází — před tímto opravdovým zápasným polem se zastavuje. A to je také významné pro českou dekadenci; maluje mlhy, rozlité, barevná snění, melancholické kalné vzpomínky, — ale dále nejde. To je ovšem velmi pohodlné, nejpohodlnější řemeslo, pouhá bezobsažná zvukomalba, pouhé kombinace šerých a smutečnických slov. Chce vystihnout vnitřní život a neuvědomuje si, že život je *rozvoj, tíseň, zápas vnitřního s vnějším*, neustálý ruch a teplý hyb, projev vnitřního ve vnější, splynutí a prolínání obou a že ten plný, složitý zápasný chumel musí zachycovat *typicky a organicky, konstruktivně* umění. Chce *vystihnout* život, tj. podat *hodnotu, smysl, ideu* jeho, a zatím nedovede nic než pracně, udýchaně a falešně opisovat pouhopouhé jeho nervové *jevy*. To všechno, co posud dekadentní kruh český provedl — i kdyby to bylo (jako že není) umělecky a básnicky harmonické — mohlo by být nejvýše dekorací románové stavby, ale o stavbu samu, o zvláštní styl a konstrukci její posud nikdo ani nezavádil. Kolem těchto právě obtížných, složitých a ústředních otázek uměleckých chodí se zamhouřenýma očima.

Příčina je v tom, že dekadenci schází všechna *životnost* a to jest *organičnost*, seřadění *celkové*, plánovost, která podřazuje detaily celkům. Dekadence česká je životně chudá a bezobsažná; je to *virtuozita*, a to barokní a lehká *virtuozita*, snadná *manýra*, něco ryze letargického a trpného jako pustý hašíšový sen. Umění je naopak *zápas a práce*, teplý, plný, sytý styk vnitra s vnějškem. Umění je právě *jev společenský a hromadný*, neboť podkladem jeho je *sdílnost, sugestivnost*, iluze styku a přenosnosti. Proto umění tím je *cenější*, čím je *obsažnější a životnější*. Čím více života, tj. čím